

AZW Nieuwsflits

Update en highlights AZW StatLine
en arbeidsmarktonderzoek

Juni 2019

AZW

ONDERZOEKSPROGRAMMA

ARBEIDSMARKT

ZORG & WELZIJN

Nieuw: de AZW Nieuwsflits

Kwartaalupdates van data en onderzoek

Het AZW programma ontsluit arbeidsmarktdata voor de Zorg en WJK en voert inhoudelijk arbeidsmarktonderzoek uit. Arbeidsmarktdata worden continu ontsloten en bijgewerkt via AZW Statline (via www.azwinfo.nl). Onderzoeksrapporten worden gepubliceerd zodra deze door de AZW partijen zijn vastgesteld.

Deze AZW Nieuwsflits verschijnt per juni 2019 ieder kwartaal. In de Nieuwsflits wordt een kort overzicht gegeven van de recente ontwikkeling van de arbeidsmarkt (data) en wordt een overzicht gegeven van de relevante onderzoeken die in AZW verband worden uitgevoerd.

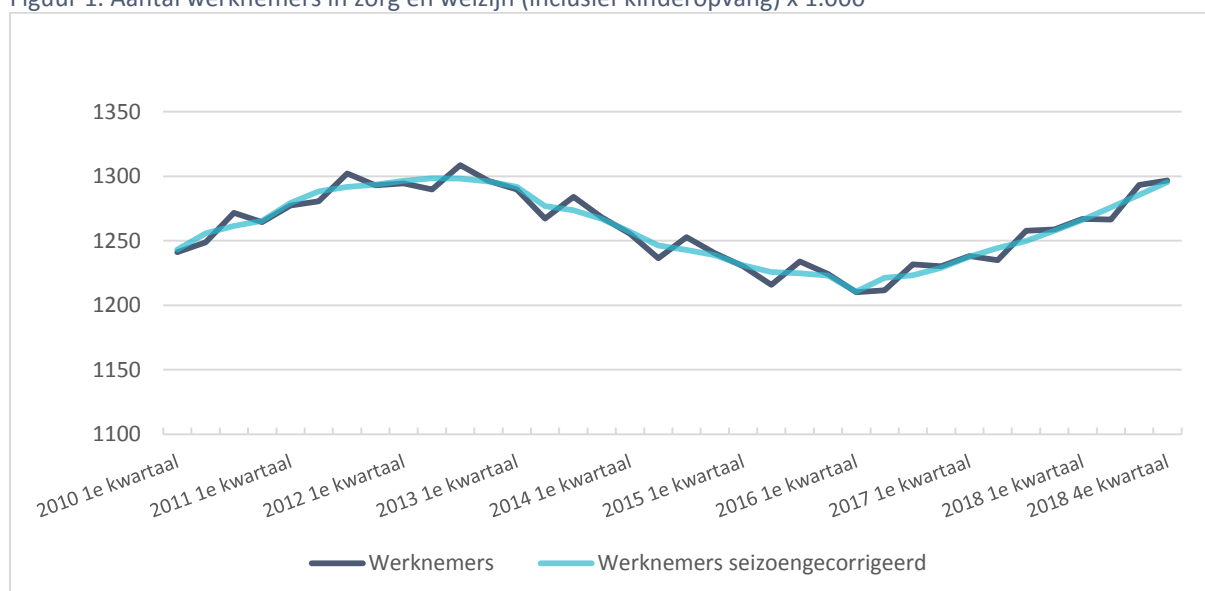
Update AZW StatLine

9 nieuwe tabellen

Op 4 juni is er een flinke update van AZW StatLine uitgevoerd. Maar liefst 35 tabellen zijn uitgebreid met cijfers die nu starten vanaf het jaar 2010 of het eerste kwartaal 2010 tot zo recent mogelijk. Van deze 35 tabellen zijn 9 tabellen nieuw, in 24 tabellen zijn aanpassingen aangebracht en 2 tabellen zijn geactualiseerd. In deze publicatie van deze AZW Actueel beschrijven we de highlights.

Toename aantal werknemers in zorg in welzijn

Figuur 1. Aantal werknemers in zorg en welzijn (inclusief kinderopvang) x 1.000

De zorg- en welzijnssector is een van de grootste werkgevers van Nederland. Bijna 1 op de 6 werkenden is actief in deze sector. In de periode vanaf 2010 nam het aantal werknemers in de eerste jaren toe maar tussen 2013 en 2016 daalde dit aantal weer. Aan het einde van 2018 ligt het aantal werknemers op bijna 1,3 miljoen, 56 duizend werknemers meer dan aan het begin van 2010. De stijging in het aantal werknemers kwam in de zorg en welzijn later dan voor geheel Nederland, daar steeg het aantal werknemers al eerder, vanaf de start van 2014.

In branche Universitaire medische centra (UMC's) is nagenoeg alleen een stijgende lijn in het aantal werknemers te zien sinds 2010, van 66,3 duizend werknemers in 2010 naar 76,1 duizend werknemers in 2018.

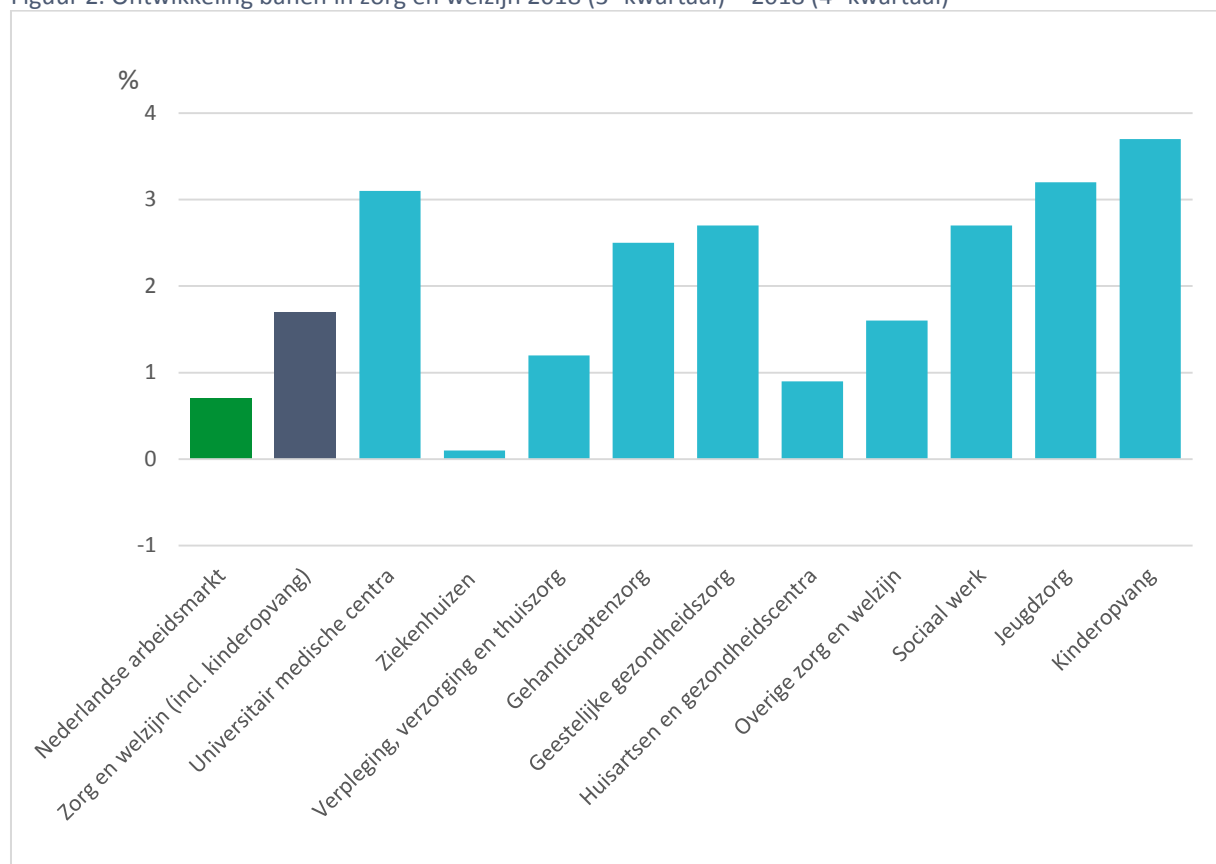
Toename banen in zorg en welzijn 2010-2018

Net zoals het aantal werknemers is ook het aantal banen van werknemers in de zorg en welzijn gestegen. Deze banen namen toe van 1,3 miljoen in 2010 naar 1,4 miljoen in 2018. Er zijn meer banen dan werknemers omdat een werknemer meerdere banen kan hebben. De groei van het aantal banen in de periode 2010-2018 is groter dan de groei van het aantal werknemers (73 duizend t.o.v. 56 duizend). Er zijn daarmee in verhouding bijna evenveel werknemers voor het aantal banen in de zorg en welzijn in 2018 ten opzichte van 2010.

De stijging van het aantal banen tussen 2010 en 2018 is 6 procent. Daarmee blijft de groei wat achter in vergelijking met het totale aantal banen van werknemers in Nederland, dat groeide met 9 procent. Niet in alle branches binnen zorg en welzijn groeide het aantal banen. In de branches Jeugdzorg en in Sociaal werk daalde het aantal banen met respectievelijk 9 en 16 procent. De branche met de grootste toename van het aantal werknemersbanen is de Huisartsen en gezondheidscentra, daar steeg het aantal banen met 25 procent.

Het laatste jaar groeide het aantal banen van de sector zorg en welzijn met 3 procent even hard als in heel Nederland). In het vierde kwartaal van 2018 groeide het aantal banen in de zorg en welzijn harder dan in heel Nederland (respectievelijk 2 en 1 procent). Het aantal banen nam in het laatste kwartaal in alle branches toe, de grootste toename is zichtbaar in de Kinderopvang (4 procent) en in de Jeugdzorg (3 procent).

Figuur 2. Ontwikkeling banen in zorg en welzijn 2018 (3^e kwartaal) – 2018 (4^e kwartaal)*

* met 'Nederlandse arbeidsmarkt' wordt bedoeld: alle economische activiteiten

Binnen zorg en welzijn wordt relatief vaker in deeltijd gewerkt. Binnen deze sector is het aantal contracturen aan het einde van 2018 68 procent van de voltijdsaanstelling. Voor alle werknemersbanen in Nederland ligt dit aandeel hoger, op 75 procent. Dit aandeel blijft over de gehele periode stabiel, ter vergelijking, in het eerste kwartaal van 2010 is de deeltijdfactor in zorg en welzijn 67 procent, voor de totale groep betreft dit 76 procent.

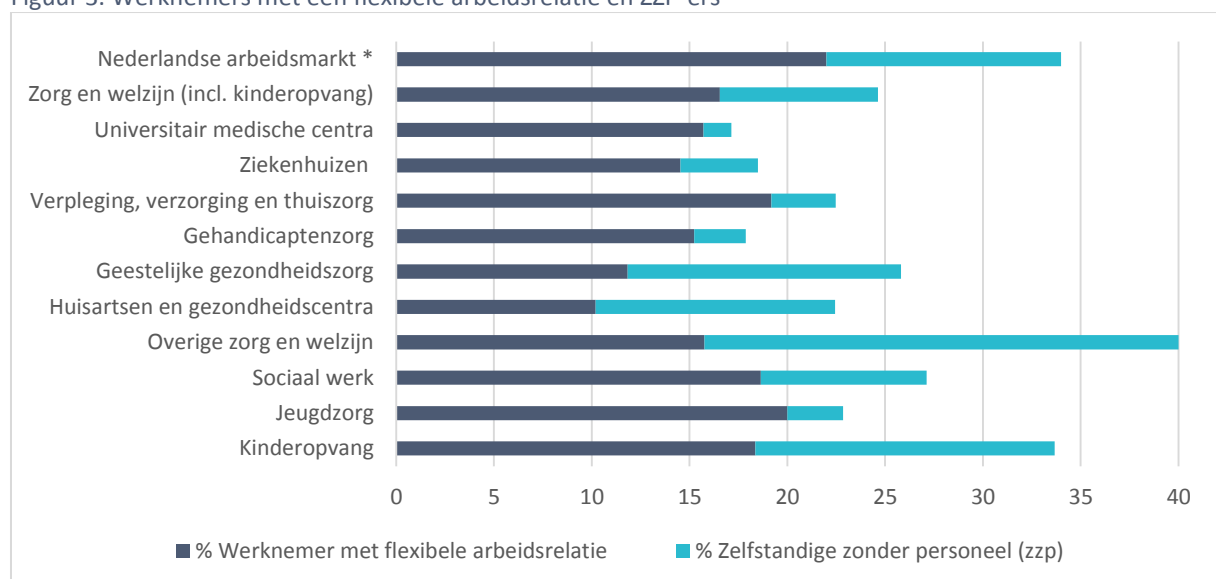
Toename flexwerkers 2010-2018

In 2018 hadden 949 duizend werkenden in de zorg en welzijn een baan als werknemer met een vaste arbeidsrelatie. Dat zijn mensen met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd én een vast aantal uren per week. Bijna een kwart van de werkenden in de zorg en welzijn was flexwerker. Dit zijn 217 duizend werknemers met een flexibele arbeidsrelatie en 106 duizend zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). Voor heel Nederland bedroeg het aandeel flexwerkers in 2018 35 procent. In 2010 was dit nog 28 procent.

Binnen zorg en welzijn zijn werkenden in de Jeugdzorg het vaakst werkzaam als werknemer met een flexibel dienstverband. Het gaat om 20 procent van alle werkenden in deze branche. Zo'n dienstverband komt het minst voor (10 procent) bij Huisartsen en Gezondheidscentra.

Van alle werkenden in de zorg en welzijn is 8 procent een zzp'er. Het aandeel zzp'ers is relatief groot bij Huisartsen en gezondheidscentra (12 procent), in de Geestelijke gezondheidszorg (14 procent), de Kinderopvang (15 procent) en de Overige zorg en welzijn (24 procent). Bij Huisartsen en gezondheidscentra en in de Overige zorg en welzijn werken ook relatief veel zelfstandigen met personeel.

Figuur 3. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie en ZZP-ers

* met 'Nederlandse arbeidsmarkt' wordt bedoeld: alle economische activiteiten

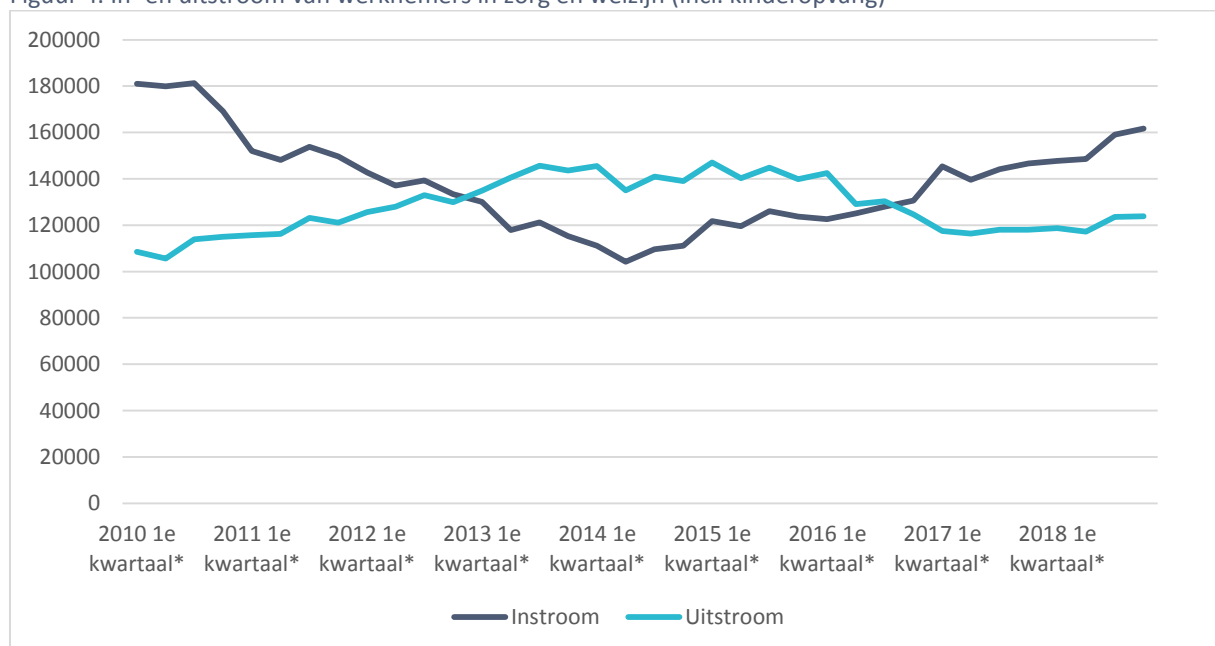
In- en uitstroom werknemers 2010-2018

Werknemers bewegen op de arbeidsmarkt: starters krijgen hun eerste baan, er gaan mensen met pensioen en tussendoor zijn er werknemers die van baan wisselen. Binnen zorg en welzijn zorgt dat voor veranderende aantallen van werknemers in de sector.

De instroom geeft aan hoeveel mensen er in de sector zijn komen werken ten opzichte van een jaar geleden. Per kwartaal wordt vergeleken met hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Het gaat bij instroom om starters op de arbeidsmarkt maar ook zij-instromers en herintreders. Er stroomden jaarlijks minder mensen in tussen 2010 en 2014. Vanaf 2014 is die instroom weer toegenomen, maar in 2018 is de instroom met 162 duizend nog wel lager dan in 2010 met 181 duizend. Tussen de branches zijn hier grote verschillen: in de Gehandicaptenzorg is de instroom tussen 2010 en 2018 het meest toegenomen met 23 procent, in de Verpleging, verzorging en thuiszorg is er juist de grootste afname van 26 procent.

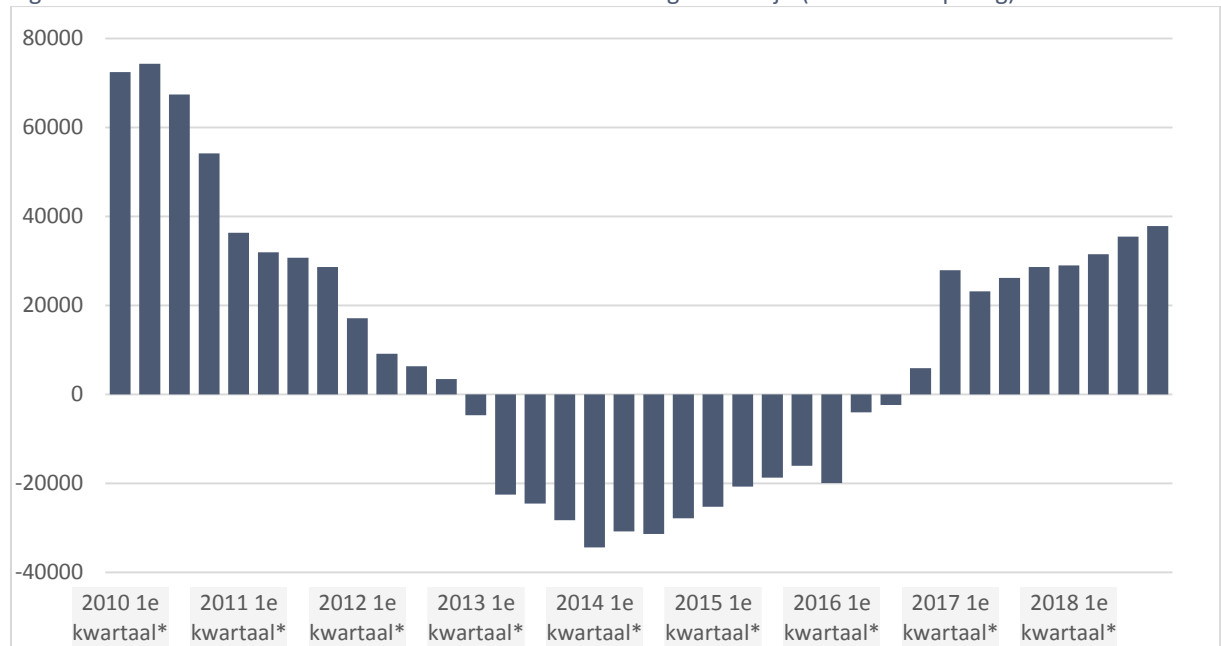
De uitstroom geeft aan hoeveel mensen er uit de sector zijn vertrokken ten opzichte van een jaar geleden. Per kwartaal wordt vergeleken met hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Dat zijn mensen die geheel stoppen met werken, of naar een andere baan gaan buiten de sector zorg en welzijn. De uitstroom laat een tegengestelde ontwikkeling zien dan de instroom; een toename tussen 2010 en 2013, en in latere jaren weer een afname, waarbij het aantal uitstromers in 2018 met 124 duizend nog wel hoger is dan het was in 2010 met 109 duizend. Ook bij de uitstroom zijn er verschillen tussen de branches. In de branche sociaal werk zijn er in 2018 minder uitstromers dan in 2010 (50 procent), in de jeugdzorg zijn er juist in 2018 meer uitstromers dan in 2010 (50 procent).

Figuur 4. In- en uitstroom van werknemers in zorg en welzijn (incl. kinderopvang)

Het verschil tussen in- en uitstroom geeft het saldo aan werknemers in de sector zorg en welzijn. In de jaren vóór 2013 was er een toename van het aantal werknemers in de zorg. Tussen 2013 en 2016 is er jaarlijks een afname geweest van het aantal werknemers. Na het 2^e kwartaal van 2016 groeit het aantal werknemers juist weer, waarbij de groei de laatste jaren weer gestaag toeneemt. De groei in de jaren 2017 en 2018 is echter niet zo groot als in 2010.

Figuur 5. Saldo instroom minus uitstroom werknemers in zorg en welzijn (incl. kinderopvang)

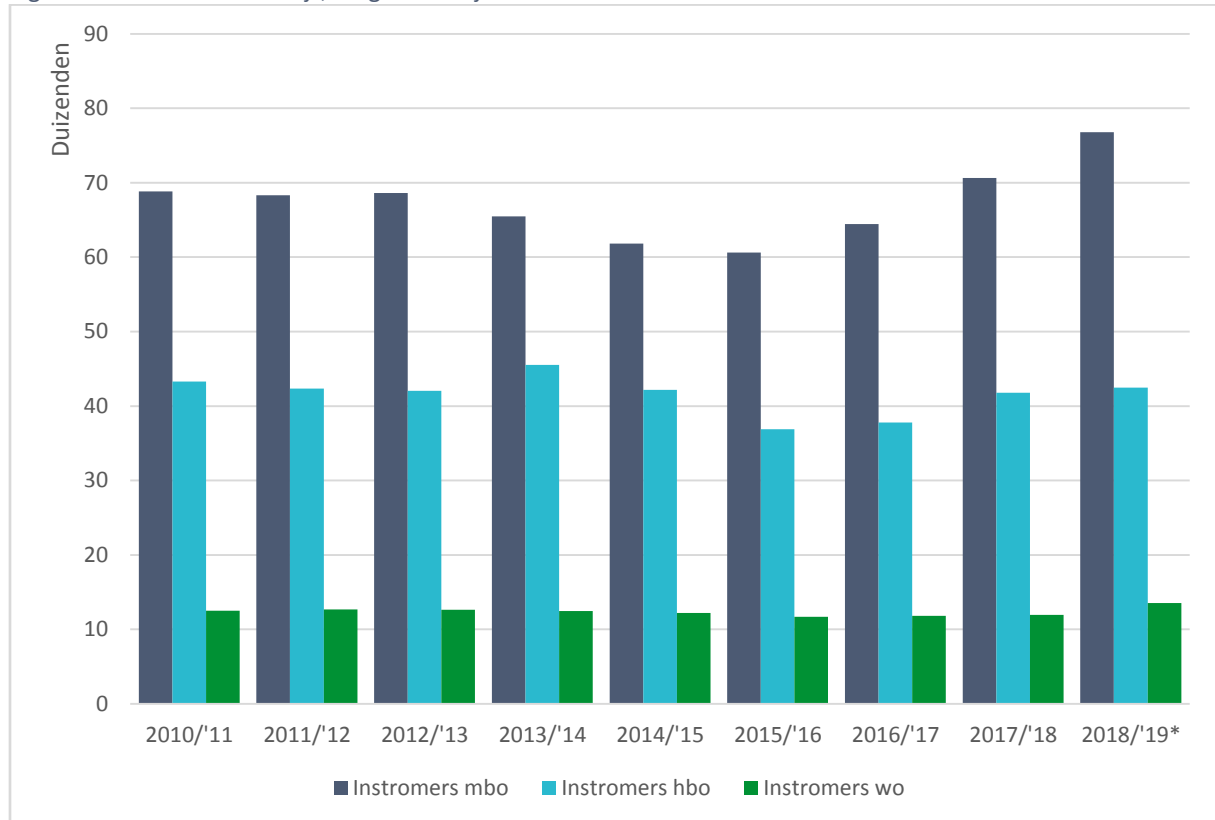

MBO, HBO en WO

Zowel in het wetenschappelijk onderwijs (wo), hoger beroepsonderwijs (hbo) als in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) is in schooljaar 2018/'19 een toename te zien in het aantal inschrijvingen voor opleidingen op het terrein van zorg en welzijn ten opzichte van het schooljaar daarvoor. In het mbo stroomden 77 duizend studenten in een zorg en welzijn opleiding. In het hoger onderwijs bestond de instroom respectievelijk uit 42 duizend hbo studenten en 14 duizend wo studenten. Bij elkaar genomen zijn dit bijna 133 duizend studenten die dit schooljaar zijn ingestroomd.

Ten opzichte van schooljaar 2010/'11 is het aantal inschrijvingen in het mbo met 26 procent toegenomen. In de beroepsopleidende leerweg (Bol) is het aantal inschrijvingen met name vanaf 2015/'16 toegenomen. Het aantal deelnemers Verpleegkunde Bol is in de hele periode 2010/'11 tot en met 2018/'19 blijven toenemen, maar stijgt de laatste jaren minder snel.

Figuur 6. Instroom onderwijs, zorg en welzijn

In de beroepsbegeleidende leerweg (BBL), de meer praktijkgerichte leerweg, ligt het aantal inschrijvingen 2018/'19 op hetzelfde niveau als in 2010/'11, maar is in de tussenliggende jaren wel sprake geweest van een flinke daling. Ook het aantal deelnemers aan mbo BBL opleidingen is tussen 2010/'11 gedaald, om vanaf 2016/'17 weer flink te stijgen. De grootste opleidingsrichtingen in het mbo zijn (zieken)verzorging patiënten, gehandicaptenzorg, sociaalpedagogisch werk en verpleging.

Voor hbo opleidingen op het terrein van zorg en welzijn geldt dat het aantal inschrijvingen in 2018/'19 op een lager niveau ligt dan in 2010/'11, maar dat sinds 2015/'16 sprake is van een toename. Dezelfde ontwikkeling is te zien bij de overige hbo opleidingen. De instroom in hbo zorg en welzijn stijgt wel minder snel dan bij de overige hbo opleidingen. De opleidingen verpleging (bijna 8 duizend) en sociaal maatschappelijke dienstverlening (8,5 duizend) telden de meeste inschrijvingen. Zowel het aantal deelnemers aan hbo opleidingen zorg en welzijn als het aantal deelnemers voor de hbo opleiding verpleegkunde zijn sinds 2010/'11 toegenomen met circa 11 duizend studenten.

Over de hele linie is een flinke stijging te zien vanaf 2010/'11 in het aantal hbo gediplomeerden. Voor de studierichting hbo verpleging bedraagt de stijging van het aantal gediplomeerden maar liefst 84 procent.

Ten opzichte van schooljaar 2010/'11 is het aantal inschrijvingen in het wo op het terrein van zorg en welzijn met 8,1 procent toegenomen. De toename geldt alleen voor de wo voltijdsopleidingen. Het aantal deeltijdsopleidingen is fors afgenomen en bedraagt in 2018/'19 nog maar 144 inschrijvingen. Psychologie is met ruim 3 duizend studenten de wo

opleiding met de hoogste instroom, gevolgd door de opleiding (huis)arts, specialist, geneeskunde met 3 duizend nieuwe studenten. Het aantal deelnemers aan wo opleidingen op het terrein van zorg en welzijn ligt in 2018/'19 op een vergelijkbaar niveau als in 2010/'11. Ook het aantal wo gediplomeerden met een zorg en welzijn opleiding is in 2018/'19 vergelijkbaar met 2010/'11. De laatste jaren is over het algemeen zelfs sprake van een afname van het aantal gediplomeerden. Dat geldt echter niet voor de studie farmacie. Daar is de laatste jaren juist sprake van een toename.

Ontwikkeling studierendement

Het studierendement geeft inzicht in het aandeel studenten dat binnen de vastgestelde tijd ¹ een diploma behaald voor dezelfde studierichting als waarin men gestart is. In het mbo zien we dat het studierendement vanaf 2014/'15 toeneemt. In 2014/'15 behaalde 59 procent het diploma op tijd; in 2017/'18 is dit gestegen tot 64 procent. De mbo opleiding verpleging Bbl valt op door een nog sterkere stijging van 59 naar 75 procent.

Het studierendement van hbo opleidingen zorg en welzijn fluctueert door de jaren heen. In 2017/'18 is er een forse toename tot 51 procent. Het schooljaar daarvoor was dit nog 39 procent. In wo zorg en welzijn ligt het studierendement een stuk hoger dan in het mbo en hbo, en ook in vergelijking met andere wo opleidingen. In 2017/'18 gaat het om 80 procent. Het studierendement van wo bachelor Farmacie- en tandartsstudenten bedraagt maar liefst 100 procent. Dit betekent dat alle studenten hun wo-bachelor binnen 4 jaar hebben behaald.

Ontwikkeling sectorrendement

Het sectorrendement laat zien of studenten met een zorg en welzijn opleiding ook daadwerkelijk aan de slag gaan in de sector zorg en welzijn. Voor het mbo is dit overwegend het geval. In 2017/'18 bedraagt het sectorrendement voor Bol studenten met een diploma 63 procent en voor Bbl studenten gaat het zelfs om 85 procent. Onder gediplomeerden mbo verpleegkunde Bol is het studierendement in het meest recente studiejaar zelfs 92 procent en voor Bbl verpleegkunde al jaren stabiel rond de 96 procent.

Voor hbo afgestudeerden is het beeld vergelijkbaar met het mbo. Een kleine meerderheid (54 procent 2017/'18) van de afgestudeerden met een zorg en welzijn opleiding is een aan het einde van het jaar werkzaam in de sector zorg en welzijn. Ook hbo verpleging valt op door een zeer hoog sectorrendement. Dit percentage schommelt al jaren tussen de 90 en 92 procent.

Voor afgestudeerden aan een wo-opleiding zorg en welzijn is het beeld anders. Een kleine minderheid (46 procent in 2017/'18) is aan het einde van het jaar werkzaam in de sector.

---

¹ Dit is de nominale studieduur + 1 jaar. Voor MBO en HBO is dit 5 jaar, voor WO betreft het de bachelor opleidingen, dit is 4 jaar.

In het bijzonder onder gediplomeerden van een opleiding Psychologie en Farmacie is het sectorrendement relatief laag (respectievelijk 33 en 23 procent in 2017/'18). Afgestudeerden aan een wo-opleiding (huis)arts, specialist, geneeskunde zijn daarentegen relatief vaak werkzaam in zorg en welzijn (69 procent in 2017/'18). Er zijn maar weinig mensen met een ander diploma dan een zorg en welzijnsdiploma die aan het einde van het jaar aan de slag zijn gegaan in deze sector. Dit percentage ligt al enkele jaren op 3 procent.

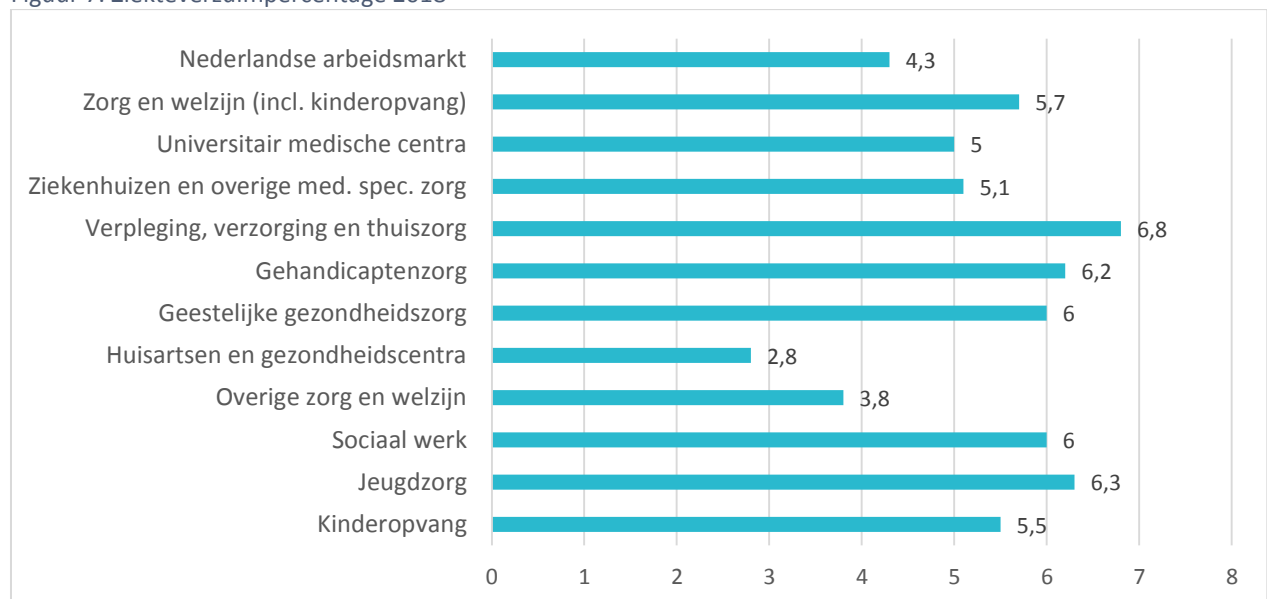
Ontwikkeling ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage is structureel hoger in zorg en welzijn dan bij overige bedrijfstakken. In 2018 bedroeg het landelijk percentage 4,3 procent tegenover 5,7 procent voor de gehele sector zorg en welzijn.

Tussen 2010 en 2014 was nog sprake van een daling van het ziekteverzuim maar sinds 2015 is het verzuimpercentage weer toegenomen, van 5,0 procent in 2015 naar 5,7 procent in 2018. Overigens lag in 2010 het verzuimpercentage ook op 5,7 procent.

In 2018 is het ziekteverzuim in de huisartsenzorg gedaald, in alle overige branches binnen zorg en welzijn is het verzuim gestegen.

Figuur 7. Ziekteverzuimpercentage 2018*

* met 'Nederlandse arbeidsmarkt' wordt bedoeld: alle economische activiteiten

Verdiepend arbeidsmarktonderzoek

Update beleidsrijk onderzoek in het AZW programma

Het AZW programma doet diepgaand onderzoek rondom de volgende hoofdonderwerpen:

- Conjunctuur & Stelselwijzigingen
- Arbeidsmarktontwikkelingen
- Duurzame inzetbaarheid
- Behoud van werkenden voor sector
- Onderwijs, Scholing & Ontwikkeling
- Inhoudelijke toekomstverkenning

Het onderzoek richt zich op de bovenstaande onderwerpen. Deze onderwerpen zijn niet exclusief, maar bieden een kapstok en een denkkader. Elk onderdeel staat daarmee niet op zichzelf, maar verhoudt zich tot de andere onderwerpen. Deze vormen de breipennen door alle branches in zorg en welzijn heen. Op basis van deze onderwerpen zijn bestuurlijke vragen geformuleerd. Deze bestuurlijk strategische vragen worden, afhankelijk van de aard van de vraag, vertaald naar onderzoeksopdrachten of de organisatie van inhoudelijk debat (via o.a. kennisbijeenkomsten en dialoogsessies).

De volgende grote onderzoeken zijn momenteel in uitvoering:

Onderzoek 1

Wat zijn gevolgen van de conjuncturele ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van het medisch domein? Is in de toekomst een varkenscyclus te voorkomen in het medisch domein? Welke arbeidsmarktrends zijn de komende jaren te verwachten in het medisch domein?

Uitvoerder: SEO Economisch Onderzoek, oplevering september 2019.

Onderzoek 2

Hoe hebben gemeenten het sociaal domein ingericht? Wat zijn daarvan de gevolgen op de arbeidsmarkt en hoe ziet de arbeidsmarkt van het sociaal domein er nu uit?

Uitvoerders: RegioPlan en Cebeon, oplevering september 2019.

Onderzoek 3

Wat zijn (branche) specifieke oorzaken van (ervaren) werkdruk en welke zijn beïnvloedbaar door sociale partners? Wat zijn (branche) specifieke oorzaken van (ervaren) agressie en welke zijn beïnvloedbaar door sociale partners? Welke rol kan technologie spelen bij deze onderwerpen?

Uitvoerders: TNO en HHM, oplevering november 2019.

Algemeen

Meer over het Onderzoeksprogramma AZW

Het onderzoeksprogramma AZW volgt al vanaf 1995 belangrijke trends en ontwikkelingen op het gebied van arbeidsmarkt in zorg en welzijn. Het veelzijdige programma wordt uitgevoerd in opdracht van arbeidsmarktfondsen in zorg en welzijn (A+O VVT, O&O-fonds GGZ, StAZ, StAG, SoFoKleS, SSFH, de arbeidsmarktplatforms 'sociaal werk werkt', 'jeugdzorg werkt' en 'kinderopvang werkt') en het Ministerie van VWS.

De deelnemende partijen geven actief opdracht aan het AZW programma vanuit een gemeenschappelijk belang: een optimaal functionerende arbeidsmarkt met voldoende, vitaal en gemotiveerd personeel. Om dit te bereiken is de beschikking over betrouwbare informatie over de arbeidsmarkt essentieel. Hiervoor is het datawarehouse AZW Statline ontwikkeld. Deze wordt uitgevoerd door het CBS. Daarnaast is er een beleidsrijk onderzoeksprogramma waarin verdiepend onderzoek wordt gedaan naar actuele arbeidsmarktthema's. Met de uitkomsten gaan partijen gezamenlijk in dialoog over de arbeidsmarkt knelpunten en oplossingsmogelijkheden. Meer informatie over het programma is te vinden op www.azwinfo.nl.

Meer over AZW StatLine

De cijfers uit deze AZW nieuwsflits zijn gepubliceerd in AZW StatLine en het AZW Dashboard. Komt u via deze ingangen niet bij de juiste cijfers of heeft u vragen over cijfers, dan kunt u contact opnemen met het CBS via het telefoonnummer 045 570 7003 of per e-mail via infoazw@cbs.nl. Heeft u een vraag over deze site of over de gepubliceerde cijfers, kijk dan eerst bij de lijst van veel gestelde vragen.

Meer over CBS

In een samenleving waarin informatie explosief toeneemt, is het vrij kunnen beschikken over betrouwbare en integrale data cruciaal. Het CBS levert als hét statistische bureau van Nederland met betrouwbare statistische informatie en data inzicht in maatschappelijke vraagstukken. Daarmee voedt het CBS het maatschappelijk debat, de beleidsontwikkeling en de besluitvorming en draagt zo bij aan welvaart, welzijn en democratie. Dit gebeurt onder meer door het leveren van aanvullende statistische diensten, zoals het samenstellen van arbeidsmarktdata voor het onderzoeksprogramma AZW.

ONDERZOEKSPROGRAMMA

ARBEIDSMARKT

ZORG & WELZIJN

www.azwinfo.nl